

Azınlıkça Dergisi

Mayıs 2011 - Sayı: 64

Agos - Nisan 2011

Herkül Millas

Azınlık üyesi olarak “düşman” mı, “hain” mi algılanmak istersiniz? Milliyetçi saldırganlar bu iki kelimeyi her zaman tutarlı kullanmadıkları için bazen karar vermek kolay olmuyor. Düşman tanımlaması oldukça bellidir: bizden olmayandır, “öteki”dir. Yani çıkarlarımızın karşısında olandır, sıfır-toplam (zero-sum) anlayışının nesnesidir. Ya o, ya biz! Taraf seçmeyenler de normal olarak düşmandır. Yani bizden olmayanlar da düşmandır. Bundan dolayı milliyetçiler her yanda bolca düşman görür. Hani, Türkün Türk’ten başka dostu yoktur; veya Yunanlılar kardeşi olmayan millettir (anathelfo ethnos) denir ya, işte düşman metaforu bu anlayıştan doğar. Biz yalnızız ve bütün dünya ya bize karşıdır, ya en azından şaibelidir. Düşman söyleminde herkesin yeri bellidir; ve tabii bir insanın düşman algılanması hoş değildir.

Azınlıkları düşman olarak görenler tutarlıdır. Örneğin Yunanistan’da yayınlanan Stohos gazetesine göre Batı Trakya azınlığı ve hele Azınlıkça dergisini çıkaranlar “düşman” kategorisine girer (10 Mart). Nasıl girmesin ki, Azınlıkça’yı çıkaranların ne dini, ne de dili, hele ne de kanı Yunandır! “Dinin ve kanın Yunancası nasıldır?” diye sormayın, bilemeyeceğim, ama bilenlerin var olduğunu görüyoruz! Bu bir kabuldür: Yunan dediğin Ortodoks Hristiyan olur! Yunan olanın kanı da bir başka türlü olsa gerek. Bu yüzden azınlıktansanız tanım gereği düşman sayılırsınız.

Bu milliyetçi anlayışa göre asıl ve önemli olan, “biz” nasıl millet olarak bir bütünsek karşı tarafın da bir bütün olduğudur. Birileri düşman sayıldıktan sonra ne tür düşman oldukları artık pek önemli değildir: ister faşist olsun, ister demokrat, sol veya sağ, fanatik veya mülayim ... düşmandır işte! Stohos Azınlıkça’da çalışanları “bozkurtçu” diye nitelerken aslında bunu cehaletten yapmıyor, ideolojileri yüzünden yapıyor. Bozkurtçu da olmasalar, ne fark eder, Türk değiller mi, anlayışı egemendir çünkü?

Hain olmak farklıdır. Hain olmanın iyi bir yanı vardır, bir de kötü yanı. Hainler bizdendir, bize yakın olanlardır, bir bakıma düşmanlar gibi kışlanmayanlardır; bu hainliğin iyi yanıdır. Tarih içindeki ünlü hainleri bir düşünün. Hepsi “yakın” olandı, “bizden” olandı. Ama kusurludurlar da. Efialtis gizli patikayı düşmana göstererek, Perslere karşı savaşan Leonidas’ın ve üç yüz savaşçısının yenilmesine neden olandır. İsmi Yunanca’da bugün “kâbus” anlamını taşır. İsa’yı

öperek askerlere kim olduğunu belli eden ve tutuklanmasına neden olan, yani onu ele veren Yahuda, İsa'nın en yakınlarından. Ama şimdi ihanetin sembolüdür: "Kiss of Judas" deyimi dost görünüp hainlik etmek demektir. "Sen de mi Brutus" (Et tu, Brutus) sözünü Roma İmparatoru Julius Ceaser arkadaşı Marcus Brutus'a söyler; komploya o da karışmıştır Ceaser hançerlenirken. Milliyetçilik dünya ideolojisi olunca hainler daha bir çoğalır: Vidkun Quisling, Julius ve Ethel Rosenberg'leri biliyoruz. Hepsi "bizdendi". "Hain" suçlaması bizimkilere en kolay yapılan suçlamadır.

Hain olmanın kötü yanı bu terimin ahlaksızlık içeriyor olmasıdır. Düşman zararlıdır ve mutsuzluk nedenidir. Ama ahlaken kötü olmayabilir. Hatta takdir edilecek olumlu yanları da olabilir: cesur, fedakâr, dürüst de resmedilebilir. Düşman saygın bile sayılabilir. Özellikle subaylar arasında fevkalade şövalyece bir protokol varmış. Esir subaylara terbiyeli davranılmış. Bir satranç partisinin sonunda hasımlar nasıl tokalaşırsa yüksek rütbeli subaylar da, yenenler ile bozguna uğrayanlar – binlerce cesedin ortasında – birbirine iltifatta bile bulunurlarmış. Kılıç teslim törenleri çok şatafatlı olur genellikle.

Hain olmak ahlaksız olmak demektir. Hainin imajı, arkadan hançerleyendir. Yoldaşlarını ele veren, yakınıni yarı yolda bırakan, satandır. Düşmanın, esir alındığında hakları vardır. Öldürülemez ve savaşın sonunda salıverilir. Hain idam edilir, anında kurşuna dizilir. Yüzüne tükürülür, böyle bilinenler insanların arasına çıkamaz.

Bir azınlık üyesinin düşman ve hain sıfatları arasında seçim yapma olanağı pek yoktur. Genellikle birilerince verilir bu isimler. Milliyetçilerin karşısında iki konumda olabilir: Ya bizden sayılır hain olursunuz veya yabancı sayılır düşman bellenirsiniz. Ya vatandaş sayılmaz düşman diye kovulursunuz, ya vatandaşsın deyip hain muamelesi görürsünüz. Aslında bu sıfatların keyfi kullanılmaları çok işlevli oluyor. Ne yapmak istediğinize bağlı. Azınlığı kovmak istiyorsanız düşman der sürersiniz; ezmek, sindirmek, kininizi tatmin etmek istiyorsanız, "bizdensin", "vatandaşsın" deyip azınlığa hain muamelesi yaparsınız.

Tabii milliyetçilik kervanına ve horoz dövüşüne katılmayıp iki ülkenin milliyetçiliği arasında bi-namaz kalanlar, yani iki memleketli olanlar, genellikle ülkenin birinde düşmandır, ötekinde hain. Fanatik biçimde taraf olanlar tarafsızları başka türlü algılayamaz. Nihayet, bu iki sıfat (düşman/hain) konusunda şunu da söyleyebiliriz: Her ikisi de çatışma, savaş ve karşıtlık ortamının sıfatlarıdır. Kendisi ve çevreleriyle barışı içinde olanlar, ister azınlık ister çoğunluk olsunlar, bu sıfatları pek kullanmazlar.

Şimdi, Stohos'un "hain" değil de "düşman" kelimesini seçmesine sevinmek gerekmez mi? Düşman dışlanandır, istenmeyendir, kovulmak ve kaçırılmak istenendir ama en azından onun bazı hakları vardır; düşman saygın da olabilir. Bana sorarsanız ben "düşman" algılanmayı tercih ederim. Bu yazı Azınlıkça dergisindeki dostları teselli etti mi bilemiyorum ama ben yazıma başlarken amacım buydu. Ne yapalım, dostlar, azınlık olmak hiçbir zaman kolay olmadı!

